

Sygn. akt V CNP 35/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Karol Weitz

w sprawie ze skargi G. Sp. z o.o. Spółki Komandytowej z siedzibą w S.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego
w K. z dnia 11 grudnia 2015 r., sygn. akt IV Ca [...]
w sprawie z powództwa G. Sp. z o.o. Spółki Komandytowej z siedzibą w S.
przeciwko [...] Towarzystwu Ubezpieczeń S.A. w Ł.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 27 lipca 2018 r.,

- 1) stwierdza, że prawomocny wyrok Sądu Okręgowego z dnia 11 grudnia 2015 r. (sygn. IV Ca [...]) jest niezgodny z prawem,**
- 2) zasądza od [...] Towarzystwa Ubezpieczeń S.A. w Ł. na rzecz G. sp. z o.o. spółki komandytowej w S. koszty postępowania w kwocie 4.235 (cztery tysiące dwieście trzydzieści pięć) zł.**

UZASADNIENIE

Powód G. B. wniósł o zasądzenie od pozwanego [...] Towarzystwa Ubezpieczeń S. A. w ł. kwoty 48 700 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa, tytułem odszkodowania przysługującego, na podstawie łączącej strony umowy ubezpieczenia Auto casco, za samochód utracony wskutek popełnienia przez nieustalonego sprawcę przestępstwa oszustwa na szkodę powoda.

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2014 r. Sąd Rejonowy w K. oddalił powództwo. Ustalił, że w dniu 26 lutego 2013 r. powód, prowadzący rejestrowaną działalność gospodarczą pod firmą G., zawarł z mężczyzną podającym się za D. D. i legitymującym się niemieckim dowodem osobistym oraz polskim prawem jazdy wystawionym na to nazwisko, umowę krótkoterminowego najmu samochodu osobowego O. o numerze rejestracyjnym [...], który po uiszczeniu przez najemcę kaucji, został mu wydany z kluczykami i dokumentami. Pojazd, przeznaczony do komercyjnego najmu w ramach prowadzonej przez powoda działalności, był wyposażony w urządzenie do monitorowania i satelitarnej lokalizacji położenia. Z uwagi na zanik sygnału GPS i brak telefonicznego kontaktu z najemcą, G. B. zgłosił w dniu 26 lutego 2013 r. utratę pojazdu na policji, która wszczęła dochodzenie w kierunku popełnienia przestępstwa przywłaszczenia pojazdu, a następnie po zmianie kwalifikacji czynu, w kierunku popełnienia przez nieustalonego sprawcę przestępstwa oszustwa na szkodę powoda. Komenda Miejska Policji w K. postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2013 r. umorzyła dochodzenie w sprawie tego oszustwa dokonanego na szkodę powoda przez nieustaloną osobę -legitymującą się utraconym dowodem osobistym [...] i niemieckim prawem jazdy na nazwisko D. D. tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. na podstawie art. 322 § 1 k.p.k. z powodu niewykrycia sprawcy przestępstwa. Pozwany ubezpieczyciel odmówił wypłaty odszkodowania, wskazując, że źródłem szkody było przywłaszczenie pojazdu przez nieustalonego sprawcę w rozumieniu Ogólnych warunków umowy ubezpieczenia Auto casco, zatwierdzonych uchwałą Zarządu strony pozwanej z dnia 10 marca 2009 r., a zatem zdarzenie nie objęte ochroną ubezpieczeniową na podstawie łączącej strony umowy ubezpieczenia AC

samochodu, zawartej w dniu 28 grudnia 2012 r. Wartość rynkowa utraconego samochodu marki O. wyniosła 48 700 zł.

Opierając się na tych ustaleniach faktycznych oraz odwołując się do treści OWU i zawartej w nich definicji pojęcia „kradzież” i „przywłaszczenie”, Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem fakt wydania przez powoda samochodu z kluczykami i dokumentami na rzecz najemcy wyłącza odpowiedzialność pozwanego za szkodę powstałą wskutek niezwrócenia tego samochodu przez najemcę.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 11 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację powoda G. sp. z o.o. sp. komandytowej z siedzibą w S. (poprzednio G. B.), dzieląc ocenę dowodów i ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego. Sąd drugiej instancji, odwołując się do treści OWU, wskazał, że zakresem ubezpieczenia została objęta kradzież ubezpieczonego pojazdu, definiowana jako „zabór pojazdu zabezpieczonego zgodnie z wymogami OWU, rozumiany jako działanie sprawcy wyczerpujące znamiona czynów karalnych”. Pojęcie to nie obejmuje jednak „przywłaszczenia” określonego jako „rozporządzenie cudzym mieniem jak własnym, gdy mienie to wcześniej legalnie znalazło się we władaniu sprawcy”. Sąd Okręgowy wskazał na różnice między znamionami przestępstwa kradzieży stypizowanego w art. 278 § 1 k.k. i przestępstwa przywłaszczenia stypizowanego w art. 284 § 1 k.k. Zdaniem Sądu Okręgowego, nie ma podstaw do przyjęcia, że doszło do popełnienia przestępstwa oszustwa z art. 286 § 1 k.k. na szkodę powoda, bowiem została zawarta umowa najmu samochodu, a wynajęcie samochodu na kilka dni nie jest rozporządzeniem mieniem, rozumianym jako akt powodujący zmianę w majątku pokrzywdzonego. Sąd podniósł, że sprawca o nieustalonej tożsamości posłużył się cudzymi dokumentami (wystawionymi na nazwisko D. D.), a więc dopuścił się czynu, o którym mowa w art. 275 § 1 k.k., w celu zawarcia umowy najmu samochodu. Uznał, że w oparciu o tę umowę wszedł w legalne posiadanie tego pojazdu i następnie go sobie przywłaszczył w rozumieniu art. 284 § 1 k.k. Jednakże przywłaszczenie to nie było objęte ochroną ubezpieczeniową w świetle umowy ubezpieczenia AC, stąd zaskarżony wyrok odpowiadał prawu.

Prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w K. został zaskarżony przez powoda skargą o stwierdzenie jego niezgodności z prawem, opartą na podstawie naruszenia art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 286 k.k. i 275 § 1 k.k., art. 659 § 1 k.c. oraz art. 286 k.k. Powód wskazał, iż wyrok jest niezgodny z art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 286 k.k. i 275 § 1 k.k., art. 659 § 1 k.c. oraz art. art. 286 k.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie roszczeń odszkodowawczych od Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, uwzględniającym poglądy nauki prawa i orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, przyjmuje się jednolicie, że orzeczeniem niezgodnym z prawem - w rozumieniu art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c. - jest orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17, z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35, z dnia 3 czerwca 2009 r., sygn. IV CNP 18/09, niepubl.; z dnia 5 września 2008 r., sygn. I CNP 27/08, niepubl.; z dnia 20 stycznia 2011 r., sygn. I BP 4/10, niepubl.). Niezgodność z prawem powodująca powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa musi mieć więc charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Tę wykładnię wskazanej normy zawartej w przytoczonym przepisie podzielił Trybunał Konstytucyjny, orzekając w wyroku z dnia 27 września 2012 r., Sk 4/11 (OTK-A 2012/8/97, Dz.U.2012, poz. 1104), że art. 424¹ § 1 k.p.c. rozumiany w ten sposób, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje tylko wtedy, kiedy niezgodność ta jest oczywista, rażąca i przybiera postać kwalifikowaną, jest zgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Powód zasadnie zarzucił w rozpatrywanej skardze, że Sąd Okręgowy, oddalając jego apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji, naruszył art. art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 286 k.k. i 275 § 1 k.k., art. 659 § 1 k.c. oraz art. 286 k.k., dokonując całkowicie błędnej - z punktu widzenia przytoczonych wyżej norm prawa cywilnego i karnego oraz treści łączącej strony umowy ubezpieczenia - kwalifikacji zdarzenia, polegającego na utracie pojazdu marki O., skutkującej wydaniem wyroku niezgodnego z prawem.

Z wiążących Sąd Najwyższy przy rozpoznaniu niniejszej skargi ustaleń faktycznych wynika bowiem, że nie doszło do zawarcia ważnej umowy najmu pojazdu mimo wydania samochodu sprawcy przestępstwa. Stosownie do art. 659 § 1 k.c., przez umowę najmu wynajmujący zobowiązuje się oddać najemcy rzecz do używania przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a najemca zobowiązuje się płacić wynajmującemu umówiony czynsz, a po zakończeniu umowy zwrócić najętą rzecz. Tymczasem sprawca o nieustalonej tożsamości posłużył się dokumentami należącymi do D. D. (dopuszczając się przestępstwa stypizowanego w art. 275 § 1 k.k.) po to, aby w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadzić powoda do niekorzystnego rozporządzenia samochodem marki O. za pomocą wprowadzenia go w błąd co do tożsamości rzekomego najemcy oraz co do zamiaru sprawcy wynajęcia samochodu, podczas gdy rzeczywistym zamiarem sprawcy był zabór tego pojazdu na szkodę powoda. Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, powód poniósł uszczerbek majątkowy objęty ochroną wynikającą z umowy ubezpieczenia AC, doszło bowiem do utraty samochodu marki O. w wyniku „zaboru pojazdu zabezpieczonego zgodnie z wymogami OWU, rozumianego jako działanie sprawcy wyczerpujące znamiona czynów karalnych”, a mianowicie w wyniku świadomego i zaplanowanego przestępstwa oszustwa (art. 286 k.k.). Postępowanie sprawcy zaboru pojazdu niewątpliwie wypełniło znamiona wskazanych wyżej czynów karalnych, stąd nie można podzielić zapatrywania Sądu Okręgowego, że pojazd znalazł się „w legalnym i niebezprawnym posiadaniu sprawcy” (str. 4 transkrypcji uzasadnienia wyroku).

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji (art. 424¹¹ § 2 k.p.c.).

